

prima instanță: S. Dimitriu
instanța de apel: M. Guzun, A. Doga, A. Nogai

nr. 2ra-2225/15

ÎNCHEIERE

28 octombrie 2015

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președinte, judecătorul
Judecătorii

Ala Cobăneanu
Tamara Chișca-Doneva
Valentina Clevadi

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de Lidia Magureanu

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Bronei Nisenzon, reprezentată de avocatul Elena Dub împotriva Mariei Dimitriu și Lidiei Magureanu cu privire la declararea nulității testamentului, recunoașterea în calitate de moștenitor legal, constatarea dreptului de proprietate asupra întregului patrimoniu succesoral și cererea de chemare în judecată a lui Nicolae Dimitriu împotriva Inspectoratului Fiscal de Stat, sectorul Botanica cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii de către Maria Dimitriu, recunoașterea faptului acceptării succesiunii de către Maria Dimitriu

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 07 aprilie 2015 prin care a fost admis apelul Bronei Nisenzon, casată hotărârea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 07 august 2013 în partea ce ține de respingerea acțiunii înaintată de către Bronea Nisenzon și emisă în această parte o nouă hotărâre prin care a fost admisă acțiunea Bronei Nisenzon

constată:

La 30 ianuarie 2007, Bronea Nisenzon, reprezentată de avocatul Elena Dub a depus cerere de chemare în judecată împotriva Mariei Dimitriu și Lidiei Magureanu, intervenient accesoriu Notarul Veronica Popovici cu privire la declararea nulității testamentului, recunoașterea în calitate de moștenitor legal, constatarea dreptului de proprietate asupra întregului patrimoniu succesoral.

În motivarea acțiunii a invocat că mătușa ei, Bronislava Șehtman a locuit în apartamentul nr. 26 de pe bd. Dacia, 22/2, mun. Chișinău, care i-a fost transmis în proprietate, fapt ce se confirmă prin contractul de vânzare - cumpărare, transmitere-primire a locuinței în proprietate privată din 28 noiembrie 1995.

Afirmă că Bronislava Șehtman nu a avut copii, iar ea era ruda ei cea mai apropiată, îi acorda ajutor material, des o vizita pentru a o îngriji și a-i acorda

ajutorul necesar, fapt pentru care mătușa ei era foarte mulțumită de ajutorul acordat și des îi spunea că proprietatea ei, adică apartamentul nr. 26 de pe bd. Dacia, 22/2, o va moșteni anume reclamanta.

Menționează că la 09 septembrie 2006, mătușa ei, Bronislava Șehtman a decedat, iar după înmormântare, dânsa a aflat că la 09 septembrie 2006 a fost întocmit un testament din numele lui Bronislavei Șehtman pe numele pârâtei, adică cu câteva ore până la deces.

Consideră că decedata a fost influențată, dusă în eroare de către pârâtă, iar mătușa fiind în etate și grav bolnavă, invalid de gradul I, nu a înțeles urmările acțiunilor sale și testamentul a fost întocmit împotriva voinței ei.

Își întemeiază pretențiile în baza dispozițiilor art. 225 Cod civil, art. 5, 7, 38, 118-119, 166, 174, 175 CPC.

Solicită admiterea acțiunii, declararea nulității testamentul autentificat la notar din numele testatorului Bronislava Șehtman pe numele Mariei Dimitriu, înregistrat la notar sub nr. 4031 la 09 septembrie 2006.

Prin cererea de chemare în judecată suplimentară, Bronea Nisenzon a solicitat recunoașterea în calitate de moștenitor legal, constatarea dreptul de proprietate prin succesiune deschisă după decesul Bronislavei Șehtman la toată averea ei, inclusiv apartamentul nr. 29 situat pe bd. Dacia, 22/2.

În motivarea acesteia a invocat că gradul de rudenie între ea și Bronislava Șehtman este următorul: tatăl ei - Țalic Șehtman a fost fratele decedatei Bronislava Șehtman. Faptul că Țalic Șehtman a fost tatăl ei se confirmă prin certificatul de naștere în care este înregistrat tată - anume Țalic Șehtman.

Susține că în prezent, are numele de familie Nisenzon, deoarece la 29 iulie 1967, a înregistrat căsătoria cu Lev Nisenzon și a acceptat numele de familie a soțului.

Afirmă că tatălui ei, Țalic Șehtman a fost frate cu Bronislava Șehtman, fapt ce se confirmă prin certificatul de naștere a Bronislavei Șehtman din care se vede că tatăl ei a fost Roman Șehtman și prin extrasul de pe actul de naștere a lui Țalic Șehtman în care tatăl lui a fost înregistrat Rahmil Șehtman.

Indică că Roman și Rahmil Șehtman a fost una și aceeași persoană, deoarece numele de familie e unul și același, iar prenumele a fost rusificat din Rahmil în Roman, ce se confirmă prin explicațiile oficiale ale Centrului Național de Terminologie ale Departamentului Relații interetnice RM.

Relatează că în anul 1959, Bronislava Șehtman s-a adresat în judecată cu o cerere privind constatarea faptului juridic și anume, stabilirea relațiilor de rudenie și faptul apartenenței documentelor, iar prin decizia Judecătoriei Soroca din 17 septembrie 1959 a fost recunoscut faptul că toate documentele eliberate pe numele Bronislavei Romanovna Șehtman aparțin Bronislavei Rahmil Șehtman și că Bronislava Rahmil Șehtman este fiica lui Rahmil Șehtman.

La 02 septembrie 2008, Nicolae Dimitriu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Inspectoratului Fiscal de Stat, sect. Botanica cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii de către Maria Dimitriu, recunoașterea faptului acceptării succesiunii de către Maria Dimitriu.

În motivarea acțiunii a invocat că mama lui, Maria Dumitriu a decedat în luna septembrie anul 2007, iar în baza testamentului din 09 septembrie 2006, ea este moștenitoare a 1/2 din apartamentul nr. 26 de pe str. Dacia, 22/2, mun. Chișinău acceptată prin posesie efectivă.

Relatează că decedata a locuit în acest apartament 3 ani, până la momentul decesului testatorului și a continuat să trăiască în el până la moarte, fiind locul ei permanent de trai.

Susține că ea a acceptat moștenirea prin intrare în posesie, locuind împreună cu al doilea moștenitor testamentar, Lidia Magurean.

Remarcă că în prezent, el se află în Portugalia din anul 2006 și nu s-a putut prezenta la biroul notarial pentru a accepta succesiunea.

Își întemeiază pretențiile în baza dispozițiilor art. 1516 - 1519 CPC.

Solicită admiterea acțiunii, prelungirea termenului de acceptare a succesiunii de către Maria Dimitriu pe un termen de 6 luni, recunoașterea faptului acceptării succesiunii de către Maria Dimitriu.

Prin încheierea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 05 noiembrie 2008 a fost introdusă în procesul civil la cererea de chemare în judecată a lui Nicolae Dimitriu împotriva Inspectoratului Fiscal de Stat, sect. Botanica cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii de către Maria Dimitriu, recunoașterea faptului acceptării succesiunii în calitate de intervenient accesoriu din partea pârâtului, Bronea Nisenzon, a fost transmisă pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Nicolae Dimitriu împotriva Inspectoratului Fiscal de Stat, sect. Botanica cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii de către Maria Dimitriu, recunoașterea faptului acceptării succesiunii pentru soluționarea problemei de conexare cu cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Bronei Nisenzon, reprezentată de avocatul Elena Dub împotriva Mariei Dimitriu și Lidiei Magureanu cu privire la declararea nulității testamentului, recunoașterea în calitate de moștenitor legal, constatarea dreptului de proprietate asupra întregului patrimoniu succesoral, ce se află în procedura judecătorului Svetlana Garștea – Bria a Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău.

Prin încheierea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 15 decembrie 2008 a fost conexată într-un singur proces acțiunea Bronei Nisenzon și acțiunea lui Nicolae Dimitriu.

Prin încheierea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 04 septembrie 2009 a fost scoasă de pe rol acțiunea lui Nicolae Dimitriu.

Prin hotărârea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 04 septembrie 2009 a fost admisă acțiunea Bronei Nisenzon, recunoscut nul testamentul întocmit din numele Bronislavei Șehtman la 08 septembrie 2006 pe numele Lidiei Magurean și Mariei Dimitriu, autentificat la 08 septembrie 2006 sub nr. 4031 la biroul notarului Veronica Popovici pe toată averea, inclusiv, apartamentul nr. 26 situat pe bd. Dacia, 22/2, mun. Chișinău, recunoscută Bronea Nisenzon moștenitor legal după decesul Bronislavei Șehtman, recunoscut după Bronea Nisenzon dreptul de proprietate prin succesiune deschisă după decesul Bronislavei Șehtman.

A fost încasat de la Lidia Magurean în beneficiul Bronei Nisenzon cheltuielile de judecată în mărime de 1141 lei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 08 februarie 2011 a fost admis apelul Lidiei Magurean, casată integral încheierea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 04 septembrie 2009 și hotărârea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 04 septembrie 2009, cu restituirea pricinii spre rejudecare în aceeași instanță, în alt complet de judecători.

Prin hotărârea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 07 august 2013 a fost respinsă acțiunea Bronei Nisenzon în partea ce se referă la recunoașterea calității de moștenitor legal, ca fiind neîntemeiată în fond, iar în partea ce se referă la declararea nulității testamentului și constatarea dreptului de proprietate asupra întregului patrimoniu succesoral, ca fiind neîntemeiată din motivul depunerii de reclamantul necorespunzător.

A fost respinsă integral acțiunea lui Nicolae Dimitriu ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 23 ianuarie 2014 a fost admis apelul declarat de Bronea Nisenzon, casată hotărârea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 07 august 2013, prin care a fost respinsă ca depusă tardivă cererea Bronei Nisenzon împotriva Mariei Dimitriu (succesor Nicolae Dimitriu) și Lidiei Magurean, intervenient accesoriu notarul privat Veronica Popovici și IFS Botanica cu privire la declararea nulității testamentului, recunoașterea în calitate de moștenitor legal. În rest, a fost menținută hotărârea.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 11 iunie 2014 a fost admis recurs declarat de Bronea Nisenzon, reprezentată de avocatul Pavel Zamfir, casată integral decizia Curții de Apel Chișinău din 23 ianuarie 2014, cu restituirea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecători.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 07 aprilie 2014 a fost admis apelul Bronei Nisenzon, casată hotărârea primei instanțe în partea ce ține de respingerea acțiunii înaintată de către Bronea Nisenzon și emisă în această parte o nouă hotărâre prin care a fost admisă acțiunea Bronei Nisenzon, recunoscut nul testamentul din 08 septembrie 2006 întocmit din numele Bronislavei Șehtman pe numele Lidiei Magureanu și Mariei Dimitriu, autentificat la 08 septembrie 2006, sub nr. 4031 la biroul Notarului Veronica Popovici pe toată averea, inclusiv pe apartamentul nr. 26 situat pe bd. Dacia, 22/2, mun. Chișinău.

A fost recunoscută Bronea Nisenzon moștenitor legal, după decesul mătușii sale Bronislavei Șehtman, recunoscut dreptul de proprietate a Bronei Nisenzon prin succesiune deschisă, după decesul lui Bronislavei Șehtman, în rest, a fost menținută hotărârea.

La 13 iulie 2015, Lidia Magurean a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei recurate și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia recurată, considerând-o ilegală și neîntemeiată.

Susține că din probele anexate la materialele dosarului și anume, certificatele de naștere a Bronei Nisenzon și Bronislavei Șehman nu rezultă în mod cert că intimata ar fi nepoata Bronislavei Șehman.

Afirmă că din hotărârea Judecătoriei Soroca din 17 septembrie 1959 rezultă că Bronislava Șehtman era fiica lui Rahmil Șehtman, însă nu este cert faptul că acest Rahmil Niselevici Șehtman și Rahmil Nisilevici Șehtman al cărui certificat de deces este anexat la dosar și despre care se afirmă că era tatăl lui Țalic Șehtman ar fi una și aceeași persoană.

Cu referire la certificatul eliberat de Centrul Național de Terminologie prin care se atestă că în unele documente personale prenumele Rahmil a fost rusificat după principiu fonetic și înlocuit cu prenumele Roman, menționează că este o probă neconcludentă și inadmisibilă care nu poate fi pusă la baza adoptării hotărârii.

Menționează că în cadrul judecării în fond a cauzei, intimata Bronea Nisenzon nu a înaintat careva pretenții privind constatarea legăturii de rudenie și respectiv, a gradului de rudenie cu defuncta Bronislava Șehtman.

Remarcă că la dosar nu au fost administrate probe admisibile, pertinente și concludente care să confirme lipsa discernământului defunctei Bronislava Șehtman, fapt ce a dus la soluționarea greșită a pricinii.

Astfel, pe parcursul examinării litigiului întru stabilirea existenței discernământului defunctei Bronislava Șehtman în momentul întocmirii testamentului litigios, au fost audiați martorii care au asistat la întocmirea testamentului și de trei ori a fost dispusă efectuarea expertizei psihiatrice post-mortem a defunctei Bronislava Șehtman.

Menționează că reținerea de către instanța de apel a declarațiilor martorilor Oleg Gheorghiu și Natalia Roman, prezintă o ilegalitate întrucât persoanele respective nu au fost audiate în cadrul ședințelor de judecată soldate cu pronunțarea hotărârii din 07 august 2013 și nu prezintă probe admisibile.

Adițional declarațiilor persoanelor menționate, nici rapoartele de expertiză efectuate în prezenta cauză nu puteau fi reținute.

Susține că în urma ordonării de către instanța de judecată a efectuării expertizei repetate, experții au restituit dosarul civil, consemnând în procesul – verbal nr. 82 imposibilitatea stabilirii faptului dacă defuncta Bronislava Șehtman a suferit de careva maladii psihice și aprecierii capacității acesteia de a înțelege acțiunile sale și de a dirija cu ele la 08 septembrie 2006, și deci, imposibilitatea întocmirii unei concluzii de expertiză, pe motiv că declarațiile martorilor sunt contradictorii, datele din documentația medicală sunt insuficient informative pentru a stabili starea sănătății și starea psihică a defunctei la momentul întocmirii testamentului și anume, lipsesc inscripțiile medicului de familie în ultimele 3 zile înainte de deces, în diagnosticul somatic stabilit și în concluzii nu figurează careva maladie psihică sau dereglări psihice.

Remarcă că nu-și găsesc reflectare în conținutul deciziei contestate circumstanțele menționate în procesul-verbal nr. 82, instanța reținând la adoptarea soluției doar Rapoartele de expertiză și asta în condițiile în care raportul de

expertiză este examinat în ședință de judecată și evaluat în ansamblu cu celelalte probe.

Constată că instanța de apel nu a dat apreciere procesului-verbal nr. 82, a reținut la baza adoptării deciziei contestate rapoartele de expertiză care nu prezintă probe pertinente și concludente întrucât au fost întocmite cu încălcarea normelor procedurale și cu aprecierea arbitrară de către experți a materialelor puse la dispoziție.

Indică că rapoartele de expertiză nr. 118 și nr. 21 stabilesc cauze diferite a lipsei de discernământ a defunctei.

Raportul de expertiză psihiatrică legală postmortem nr. 118 din 17 iulie 2009 a stabilit că defuncta nu a avut discernământ, deoarece suferea de demență organică de origine mixtă. Însă, prin raportul de expertiză psihiatrică legală nr. 21 a fost concluzionat că lipsa discernământului a fost cauzată de decompensarea maladiilor de care suferea defuncta (osteocondroză deformantă difuză, tuberculoză osoasă, osteoporoză difuză a coloanei vertebrale cu sindrom algic pronunțat, ateroscleroză cerebrală, diabet zaharat, cașexie senilă, pancreatită cronică, pielonefrită, anemie, hipertensiune arterială, insuficiență cardiacă cronică, cardioscleroză aterosclerotică, encefalopatie de gradul 3).

Remarcă că din fișa medicală a defunctei reiese că bolile de care suferea aceasta conform fișei medicale sunt careva tulburări fizice și nici într-un caz nu se atribuie la tulburări psihice, mintale.

Susține că o altă circumstanță importantă care nu a fost reținută de către instanța de apel și căreia nu i s-a dat nici o apreciere ține de faptul că poziția expertului Ion Catrinici este contradictorie.

Menționează că prin scrisoarea nr. 306 din 27 aprilie 2007, emisă de Medicul Șef adjunct aș IMSP SCP al RM, Ion Catrinici au fost restituite materialele cauzei civile fără efectuarea expertizei, temeiul constituind imposibilitatea emiterii concluziei din lipsa datelor obiective elucidate în dosar și documentația medicală prezentată, fiind indicată necesitatea audierii medicilor de familie care au supravegheat defuncta, îndeosebi, în perioada august-septembrie anul 2006.

Afirmă că indiferent de circumstanțele respective, același expert, Ion Catrinici a participat la efectuarea ultimei expertize nr. 21 și fără a dispune de materialele pe care le-a considerat în anul 2007 necesare pentru efectuarea expertizei, a emis concluziile, fapt ce denotă superficialitatea analizei efectuate de el.

Remarcă că deși, intimata a susținut în cererea de chemare în judecată, că ar fi suportat cheltuielile de înmormântare a defunctei, însuși ea în explicațiile acordate în instanța de judecată a menționat că a aflat despre decesul Bronislavei Șehtman la 12 septembrie 2006, după ce defuncta a fost înmormântată.

Menționează că la adoptarea deciziei recurate, instanța de apel nu a reținut prevederile legale pertinente speței, încălcând astfel dispoziția art. 432 alin. (2) lit. a) CPC.

Relatează că prin cererea de chemare în judecată, Bronea Nisenzon a solicitat declararea nulității testamentului, recunoașterea în calitate de moștenitor legal, constatarea dreptului de proprietate asupra întregului patrimoniu succesoral

Astfel, reieșind din solicitările menționate, conchide că Bronea Nisenzon nu a acceptat succesiunea, nu a solicitat constatarea faptului acceptării succesiunii și nici nu a solicita prelungirea termenului de acceptare a succesiunii.

Consideră că intimata urma să înainteze declarație de acceptare a succesiunii sau de a solicita pe cale judecătorească, în ordinea art. 281 CPC constatarea faptului acceptării succesiunii după decesul defunctei.

Menționează că o altă circumstanță importantă neglijată de către instanța de apel ține de faptul că intimata a solicitat anularea testamentului din 09 septembrie 2006, care nu a fost administrat la materialele dosarului.

Consideră că instanța nu era în drept să anuleze testamentul nr. 4031 din 09 septembrie 2006 în partea ce ține de Lidia Magurean, deoarece o astfel de pretenție nu a fost înaintată prin cererea de chemare în judecată.

La 08 octombrie 2015, Bronea Nisenzon, reprezentată de avocatul Pavel Zamfir a depus referință la cererea de recurs, prin care a solicitat respingerea recursului ca fiind inadmisibil.

La 08 octombrie 2015, Bronea Nisenzon, reprezentată de avocatul Pavel Zamfir a depus referință la cererea de recurs, solicitând respingerea cererii de recurs ca fiind depusă cu omiterea termenului legal.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților la 29 aprilie 2015, fapt confirmat prin scrisoarea de însoțire (f. d. 125), careva date despre recepționarea acesteia de către recurentă la materialele dosarului lipsesc, dar la f. d. 126, este mențiunea avocatului Cristina Burlac că copia deciziei instanței de apel a fost recepționată la 15 mai 2015.

Astfel, se constată că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul în termenul legal.

Examinând temeiurile recursului, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este inadmisibil din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Lidia Magurean, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Prin urmare, argumentele recursului nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Aici, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), pe când în recursul declarat de Lidia Magurean, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Distinct de cele relatate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de Lidia Magurean ca inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 270, art. 433 lit. a), art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

dispune:

Recursul declarat de Lidia Magurean se consideră inadmisibil.
Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Valentina Clevadi